

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

про дисертацію Чабанчук Валентини Юріївни

«Еколого-географічний аналіз лісових ландшафтів Рівненської області»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за
спеціальністю 11.00.11 — конструктивна географія і раціональне
використання природних ресурсів.

**Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження та її
зв'язок із планами і напрямками науково-дослідних робіт наукових
установ і організацій, державними і галузевими науковими програмами**

Питанням раціонального використання природних ресурсів і охорони навколишнього середовища в Україні приділяється значна увага. Повноцінна інформація про природні умови і ресурси окремих регіонів держави і виявлення їхніх потенційних можливостей сприяє раціональній спеціалізації територіальної господарської діяльності.

Ця проблема набуває особливого значення для території з одним із найбільших лісогосподарських районів України, адже раціональне ведення лісового господарства, меліорація земель і охорона унікальних ділянок природи можуть бути ефективними лише при науково обґрунтованому виділенні і вивченні об'єктивно існуючих в природі ландшафтних комплексів.

Актуальність висунутої проблеми пов'язана також і зі зростанням антропогенного освоєння розглянутої території, дедалі більшим впливом господарської діяльності людини на лісові ландшафти і з широкими перспективними можливостями поліфункціонального господарського освоєння регіону. Саме тому, потреба і пріоритетність дослідження напрямів лісокористування з метою ефективного використання їх потенціалу, поліпшення якості ландшафтів і розробки заходів щодо підвищення їх стійкості до будь-яких антропогенно зумовлених навантажень у відношенні території Рівненської області, як частини Поліського ландшафтного краю, є безперечною, а обґрунтування конструктивно-географічних засад лісокористування є актуальним напрямком у вітчизняній географічній науці.

Реалізація ландшафтних проектів передбачає вивчення фактичних даних про досліджувану територію (умови, ресурси, населення, напрями природокористування), оцінювання сучасного і прогнозного їх стану та визначення заходів з охорони та раціонального використання ресурсів із широким застосуванням картографічних методів. Аналіз історично сформованих сценаріїв господарського освоєння території й прогнозування зміни стану лісів у доступному для огляду майбутньому є ключовими для планування усієї системи багатоцільового (поліресурсного) лісокористування, збалансованого за екологічними та економічними показниками.

Зв'язок із планами і напрямками науково-дослідних робіт наукових установ і організацій, державними і галузевими науковими програмами. Дисертаційне дослідження пов'язане з моніторингом лісів, який передбачений низкою законів та рішень Уряду України, зокрема, Лісовим кодексом України (2006), Постановою Кабінету Міністрів України N-391 від 30 березня 1998 року про затвердження «Положення про державну систему моніторингу довкілля, постановою Кабінету Міністрів України №581 від 29 квітня 2002 року про затвердження державної програми «Ліси України на 2002-2015 роки»

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхня достовірність і наукова новизна

Обґрунтованість результатів дисертації забезпечують, передусім, її теоретико-методологічні та методичні положення, основою яких є різнобічний аналіз джерельної бази шляхом вивчення національного й міжнародного досвіду, відомих традицій дослідження лісових ландшафтів.

Основні наукові результати дисертантки представлені в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та висновках дисертаційної роботи. Зокрема, означено об'єктно-предметне поле дослідження, розкрито сутність терміну «лісовий ландшафт» та суміжних понять, проаналізовано наукові підходи до типології лісів та класифікації лісових ландшафтів, розглянуто основні напрями лісокористування та їх суспільно-економічні й екологічні наслідки.

Лісові насадження, у дисертації, розглядаються у якості цілісного об'єкту, – складного природно-територіального комплексу, який містить сукупність деревних, чагарникових, трав'янистих та інших рослин, тварин і мікроорганізмів, що населяють конкретну територію, яка володіє єдиним геологічним фундаментом, однотипним рельєфом, однорідними гідрологічними, мікрокліматичними та едафічними умовами, що взаємопов'язані між собою типом обміну речовини та енергії. У їх вивченні застосовувався наступні методи досліджень: загальнонаукові (історичний (підрозділи 1.2, 4.1, розділ 3), математичний та статистичний (розділ 4, підрозділи 5.2, 5.3), системний та причинно-наслідкових зв'язків (усі розділи), конкретно-наукові (картографічний (розділи 3, 4, підрозділи 5.3, 6.4), лісотаксаційний (розділ 4), польових спостережень (розділи 4, 5), аерокосмічний (підрозділ 5.4), просторового аналізу (розділи 3, 4, 5), бальних оцінок (підрозділ 5.3), прогнозування (підрозділи 6.1, 6.2) та інші), методи емпіричного і теоретичного узагальнення інформації, методи і технічні прийоми обробки отриманої інформації. Доцільними могли бути методи моделювання, спостереження, експерименту тощо.

Дослідження лісових ландшафтів території Рівненської області здійснено на основі напрацювань у цій сфері праць вітчизняних і зарубіжних вчених, передусім тих, які займалися вивченням лісів, класифікацією і типологією лісових рослинних угруповань, впливом різних компонентів географічної оболонки на лісові ландшафти (Рудзький А. Ф., Кравчинський

Д. М., Морозов Г. Ф., Сукачов В. М., Мільков Ф. М., Алексеев Є. В., Кожевніков П. П., Крюденер А. А., Воробйов Д. В., Погребняк П. С., Голубець М. А., Вересін М. М., Білоус В. І., Атрохін В. Г., Плугатар Ю. В.).

Привертає увагу, запропонований автором наукової роботи. алгоритм дослідження лісових ландшафтів (розділ 1). Сформульований алгоритм конструктивно-географічного аналізу лісових ландшафтів Рівненської області відображає основні етапи виконання дослідження, дає можливість систематизувати та інтегрувати інформацію щодо сучасного стану, структури та функціонування лісових ландшафтів, виявити зміни залісненості, обґрунтувати систему заходів оптимізації та екологізації лісокористування.

Продуктивними є, проведені Чабанчук В.Ю., лісотипологічні дослідження. Встановлені на їх основі взаємозв'язки лісу з комплексом чинників навколишнього середовища показують, що серед трофотопів найбільш представлені субори (63,4 %), а серед гігротопів – свіжі та 15 вологі місцезростання (68 %). Виділені таким чином господарські групи типів лісу мають бути покладені в основу утворення господарських частин (секцій) при лісовпорядкуванні, що має важливе практичне значення. Аналіз показників продуктивності деревостану (бонітет, повнота, запас деревини) Рівненської області уможливив висновки про середню продуктивність лісів області (високі класи бонітету насаджень (I-II) складають більше ніж по 34 %, середній клас бонітету – 1,74; загальний запас деревини становить 118962,37 тис. м³, середній запас – 202 м³ /га⁴ середнє значення повноти насаджень близьке до оптимального і складає 0,70.).

Серед завдань теоретичного плану, що вимагають доопрацювання, важливе місце посідає уточнення кількісних показників едафо-кліматичної сітки, зокрема її кліматичних параметрів, оскільки теплозабезпеченість точніше оцінюється не стільки сумою позитивних температур, скільки рівнем фотосинтетично-активної радіації (ФАР), що надходить, і сумою активних (> 10 °С) температур. Необхідно уточнити також рівень впливу ступеня карбонатності ґрунтів у різних зонах на склад і продуктивність лісостанів і відповідно – на визначення типів і варіантів місцезростань.

При визначенні напрямків лісокористування дисертанткою здійснено оцінку фітонцидності (2–3 ступень) та естетичної цінності (2,2 бала) для дослідження рекреаційного використання лісів(с. 209 дис.; с. 15 автореф.). Проте у тексті дисертації та автореферату бракує інформації на користь чіткої системи критеріїв і показників, ранжування території за рівнем рекреаційної цінності чи алгоритму послідовної оцінки, що свідчило б про удосконалення В.Ю. Чабанчук методики оцінки рекреаційного потенціалу лісових ландшафтів (с. 2 автореф.).

Представлена здобувачем практика детального вивчення і відображення лісових ландшафтів регіону дослідження, зокрема, картографічними засобами з урахуванням результатів опрацювання матеріалів космічних знімачів та польових досліджень безпосередньо на місцевості, включає в себе аналіз, як слабо змінених так і тих, які зазнали

високого ступеня трансформованості під впливом антропогенної діяльності. Це уможливило адекватність комплексного опису території та отримання достовірних результатів про різноманітність лісових ландшафтів Рівненської області. Зокрема, створені Чабанчук В.Ю. різночасові картографічні моделі заліснення показали, що з 1910-го року по 2015 рік заліснення області знизилася на понад 10 % і становить 36 %. В межах Волинського Полісся цей показник становить 42 % (знизився на 13,5 %), на Малому Поліссі – 19 % (знизився на 16,8 %), на Волинській височині – 15 % (зменшився на 12 %).

В результаті побудови карти лісових ландшафтів Полісся, дисертантом виділено 25 лісових ландшафтних місцевостей, представлених підвищеними та пониженими межиріччями, флювіогляціальними рівнинами, плакорними і заплавленими місцевостями з їх подальшою диференціацією за типами лісової рослинності та ґрунтовими відмінами.

Достатньо інформативним є багатий ілюстративний матеріал, який наочно демонструє одержані результати. Робота містить 49 рисунків, 25 таблиць та 18 додатків. Оскільки карти укладені з використанням ГІС-технологій на основі застосування програмних пакетів MapInfo Professional 10.0.1, програми Microsoft Office Excel 2007, картографічного сервісу Google Maps та ін., то виникає можливість подальшого поновлення їх за моніторинговими даними.

Практично цінно, що здійснене, дисертанткою Чабанчук В.Ю., дослідження ґрунтується на результатах оцінювання значимості ландшафтів і чутливості до існуючих і планованих видів господарської діяльності з урахуванням наявних та ймовірних ризиків, пов'язаних із антропогенним впливом на прикладі поліської її частини території Правобережної України. Такий підхід узгоджується із ратифікованою у 2005 році Україною Європейської ландшафтної конвенції, що передбачає подальші кроки із забезпечення її реалізації на рівні держави. Зокрема, результати досліджень окреслюють можливості збалансованого та комплексного управління процесом природокористування (передусім, лісокористування) з урахуванням місцевих природних й культурних особливостей та цінностей ландшафтів.

Висновок дисертантки стосовно вбачання «оптимізації видового складу у збільшенні частки хвойних порід» (с. 209 дис.; с. 15 автореф.) – не переконливий. Адже в останні станні роки спостерігаємо масове всихання сосни та ялини звичайної на території не тільки України, але й усієї Північної півкулі.

Наукова новизна положень дисертації

Новизна впливає із аналізу змісту дисертації В.Ю. Чабанчук і виявляється у тому, що вперше здійснено історико-географічний аналіз заліснення території Рівненської області, особливостей їх розвитку аж до сьогодення, з виділенням лісових ландшафтних місцевостей. Це дозволяє

планувати й регламентувати рівень лісовикористання, а у перспективі дасть можливість повноцінно використовувати раціонально організовані лісові території для рекреантів та з природоохоронною метою.

Проведений лісоресурсний аналіз ландшафтів дозволив диференційовано оцінити спектр природоохоронних проблем, пов'язаних із лісогосподарською практикою. Зокрема, для кожного ландшафтного виділу може бути визначено набір заходів щодо оптимізації лісо- і природокористування.

У дослідженні удосконалено та набули подальшого розвитку: теоретико-методичні засади дослідження лісових ландшафтів, передусім, понятійний апарат дослідження, зокрема сформульовано комплексне визначення терміну «лісовий ландшафт»; методика регіональних досліджень лісових ландшафтів; визначено заходи для оптимізації лісових ландшафтів Рівненської області. Методика оцінки заліснених територій в умовах поліського краю Рівненської області здійснена на основі лісотипологічних та лісотаксаційних характеристик. Перевагами цієї методики є її компактність, яка забезпечує простоту та зручність у використанні, чітку регламентацію та достатню диференційність показників для інтегральної оцінки рекреаційної цінності лісотаксаційного кварталу, лісництва тощо.

Здійснена дисертанткою комплексна оцінка території дослідження забезпечує систематизовану базу вихідних даних про природні умови території та оцінку стану заліснених територій Рівненської області. У зв'язку із обґрунтуванням В.Ю. Чабанчук шляхів раціонального використання, відновлення та охорони лісових біогеоценозів території Рівненської області це може бути орієнтиром для подальших наукових досліджень й інших регіонів України.

Встановлений авторський внесок через використання системного підходу і привнесена новизну в дослідженнях лісових ландшафтів є свідченням конструктивного характеру проведеної В.Ю. Чабанчук роботи.

Значення

отриманих результатів для науки і практики

Одержані в рамках дисертаційного дослідження нові науково обґрунтовані результати, збагачуючи теорію і практику досліджень регіонального ландшафтознавства, конструктивної географії й ландшафтно-екології, мають значне теоретичне та практичне значення.

Сформульовані та обґрунтовані наукові положення і рекомендації, представлені результати дослідження окреслюють можливості застосування теоретичних положень і методичних прийомів для вирішення фундаментальних і прикладних проблем лісових ландшафтів в умовах інтенсивного антропогенного впливу

Матеріали дослідження можуть бути використані для потреб здійснення подальших наукових пошуків та розробок теоретичних, методологічних і методичних засад вивчення динаміки лісових ландшафтів і раціонального

використання їх компонентів, поглиблення, уточнення, деталізації наведених положень та висновків, зокрема, методики ландшафтного аналізу території для потреб його практичного втілення, метризації ландшафтних параметрів території дослідження.

Теоретичні положення, конкретні методики і рекомендації дисертаційної роботи можна використати передусім для Правобережної частини України як довідкову й науково-практичну основу. Результати дисертаційної роботи можуть використовуватися Рівненським обласним управлінням лісового та мисливського господарства, державними підприємствами лісового і лісомисливського господарства області, Державним управлінням екології та природних ресурсів у Рівненській області для оптимізації ведення лісового господарства, відтворення лісів та підвищення їхнього екологічного потенціалу. Впровадження сучасних геоінформаційних систем розширює можливості оцінки лісового фонду шляхом формування різних тематичних карт, отримання різноманітної довідкової інформації, прогнозування динаміки лісового фонду за різних сценаріїв організації лісгосподарського виробництва, побудови поверхонь і розрізів рельєфу та дасть змогу забезпечити стале управління лісами на всіх рівнях (лісництво, лісгосподарське підприємство, область, Держкомітет).

Теоретико-методологічні та методичні здобутки виконаного дослідження можуть бути використані при вивченні лісових ландшафтів інших регіонів України, зокрема у межах зон мішаних та широколистяних лісів. Зібраний фактичний та картографічний матеріали уже використовуються з освітньо-науковою метою при викладанні курсів «Ландшафтознавство», «Фізична географія України», «Прикладне ландшафтознавство» на кафедрі фізичної географії Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки.

Оцінка змісту, стилю та мови дисертаційної роботи, її завершеності та оформлення

Дисертаційна робота та автореферат В.Ю. Чабанчук «Еколого-географічний аналіз лісових ландшафтів Рівненської області» написані українською мовою. Дисертація складається зі вступу, шести розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 292 сторінки (189 сторінок друкованого тексту основної частини), 49 рисунків, 25 таблиць, 18 додатків.

Робота логічно структурована, характеризується послідовністю викладу матеріалу. Список використаних джерел (231 найменування) має літературні й електронні, вітчизняні й зарубіжні посилання й узгоджується із тематикою дослідження та текстовою частиною. Виклад матеріалу логічний, здебільшого доказовий.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, визначено завдання, окреслено об'єктно-предметний зміст роботи, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, а також наведено інформацію про їх апробацію та впровадження.

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади дослідження лісових ландшафтів**» розкрито сутність терміну «лісовий ландшафт» та суміжних понять, проаналізовано наукові підходи до типології лісів та класифікації лісових ландшафтів, розглянуто основні напрями лісокористування та їх суспільно-економічні й екологічні наслідки. Окрім того, в цьому розділі обґрунтовані методи, методика та алгоритм конструктивно-географічного дослідження лісових ландшафтів Рівненської області.

У другому розділі «**Фізико-географічні умови як базис формування лісових ландшафтів Рівненської області**» проаналізовано геологогеоморфологічну будову, гідрологічні умови, кліматичні особливості, ґрунтовий покрив та ландшафтну структуру Рівненської області та їх значення у розміщенні та різноманітності лісових геокомплексів, їх складі, запасі, прирості, формі деревостанів тощо.

У третьому розділі «**Просторово-часовий аналіз та оцінка масштабів динаміки заліснення Рівненської області**» здійснено аналіз зміни заліснення області за понад 100-річний період з 1910 по 2015 рік на основі побудованих картосхем з використанням різночасових топографічних карт.

Створені різночасові картографічні моделі залісненості показали, що з 1910-го року по 2015 рік залісненість області знизилася на понад 10 % і становить 36 %. В межах Волинського Полісся цей показник становить 42 % (знизився на 13,5 %), на Малому Поліссі – 19 % (знизився на 16,8 %), на Волинській височині – 15 % (зменшився на 12 %).

У четвертому розділі «**Характеристика лісів Рівненської області**» проаналізовано структуру земель лісового фонду області, видовий склад лісів та його динаміку, розподіл площ за класами віку та бонітету, деревну продуктивність та повноту насаджень, здійснено лісотипологічну характеристику лісів та також вивчено структуру лісових ландшафтів Рівненської області.

У п'ятому розділі «**Конструктивно-географічний аналіз господарської діяльності та її еколого-географічних наслідків у межах лісового фонду Рівненщини**» досліджено головне, проміжне та побічне користування лісом, напрямки та обсяги відновлення лісів і лісорозведення, проаналізовано використання лісу в рекреаційних та культурно-оздоровчих цілях та ступінь антропогенної перетвореності лісових ландшафтів області.

У заключному розділі «**Геоекологічні засади оптимізації стану лісів та лісових ландшафтів Рівненської області**» обґрунтовані засади оптимізації залісненості, видового складу та продуктивності лісів, умови й засоби екологізації лісокористування, а також визначено місце лісових ландшафтів у системі природоохоронних територій.

Основними напрямками оптимізації на думку дисертанта повинно стати багатоцільове використання, неперервність лісокористування, збільшення залісненості, розширення видового різноманіття, збільшення заповідності лісових територій тощо.

Аналіз основної частини докторської дисертації свідчить про досягнення мети дисертаційного дослідження та переконує у тому, що дисертація В.Ю. Чабанчук є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Дискусійні положення, зауваження та пропозиції

1. Об'єтом дослідження розглядаються лісові ландшафти поліської частини території Правобережної України у межах Рівненської адміністративної області. У межах України, зокрема й у Рівненській області переважають перетворені господарською діяльністю ландшафти. У практиці проведення ландшафтознавчих досліджень і лісовідновних заходів найбільш раціональною є класифікація лісових антропогенних ландшафтів за ступенем їх антропогенізації (умовно-натуральні, вторинні, або похідні й лісокультурні ландшафти).

2. Результативність дисертаційної роботи значно поліпшив би поєднаний аналіз різнобічних підходів (типологічного, графічного, матричного, картографічного та просторового), що дозволило б встановити сутність конфліктів природокористування, специфіки й інтенсивності їх прояву як важливого фактора що обмежує лісокористування та коригує й візуалізує лісокористувальну діяльність. Зокрема, одним із чинників зменшення заліснення території Рівненської області. На думку дисертанта, є видобування бурштину. Чому б не подати «вражені» цим явищем ділянки на картосхемах чи іншим чином?

Модельні розробки такого характеру є вкрай важливими, оскільки дають змогу активно залучати до процесів планування громаду і окремих природокористувачів. Це, у свою чергу, допомагає знайти компроміс між бажаним і збалансованим використанням території, спонукає до активного розроблення й удосконалення механізмів з вирішення питань раціонального використання лісового ландшафтного потенціалу.

3. У дисертаційній роботі всюди характеризуються лісові породи (хвойні, м'яко- і твердолистяні), що вказує на обмежене використання повноцінного ландшафтознавчого підходу до характеристики лісових ландшафтів. Застосовані автором лісівничо-таксаційні підходи з аналізом складу, ярусності, віку, зімкнутості, походження лісової рослинності є важливими для визначення зовнішнього вигляду ландшафтів. У той же час, залежно від едифікатора (деревної породи, яка домінує у складі деревостану), розрізняють ландшафти хвойного і листяного лісу. У свою чергу ландшафти хвойного лісу поділяють на світло- і темнохвойні, а серед ландшафтів листяного лісу розрізняють ландшафти широко- і дрібнолистяного лісу. В окрему групу виділяють ландшафти хвойно-листяного лісу.

Недостатнє використання ландшафтного підходу стає перешкодою в оцінці мережі ПЗФ, передусім, з точки зору її цілісності (с. 195-205 дис.).

4. Не зовсім вдалим є підхід у визначенні концепту «лісовий ландшафт». Він потребує уточнення та обґрунтування через моноаспектність

його трактування. Авторське визначення не враховує усю широчінь генези ландшафтів, зокрема відновлених ландшафтів сучасної денної поверхні, тим чи іншим чином трансформованих під впливом діяльності людини, докорінно перебудованих і таких, що набули нової типової структури. Звужує сприйняття лісового ландшафту й прив'язка до території, «яка володіє єдиним геологічним фундаментом, однотипним рельєфом, однорідними гідрологічними, мікрокліматичними та едафічними умовами» (с. 57 дис.; с. 4, 14 автореф.).

5. Має місце деяка неузгодженість тексту дисертації. Зокрема, область Малого Полісся віднесена до зони широколистяних лісів (с. 81 дис.), тоді як область Малого Полісся є складовою частиною Поліського краю зони мішаних лісів. Поза увагою автора залишилася і найпівденніша частина Рівненської області, яка перебуває у межах Середньоподільської височинної області, хоч при характеристиці рельєфу адміністративної області дисертант вказувала на приуроченість півдня території дослідження до Подільської височини. У роботі дисертант використовує поняття і словосполучення, які не мають виразності в тексті, а тому потребують додаткового пояснення, зокрема: «структура та динаміка лісових ландшафтів, особливості їх функціонування», які є предметом дослідження (с. 22 дис.; с. 2 автореф.); протиставлення понять «ліс» і «лісовий ландшафт» у назві розділу 6 «Геоecологічні засади оптимізації стану лісів та лісових ландшафтів Рівненської області» (с. 180 дис.).

6. Штучним і зайвим є використання терміну «динаміка» у назві Розділу 3 «Просторово-часовий аналіз та оцінка масштабів динаміки заліснення Рівненської області», як і у назві підрозділу 6.3. «Шляхи й засоби екологізації лісокористування» (с. 189 дис.). Стосовно останнього, то поняття «раціональне лісокористування» видається більш вдалим для використання. Об'єднання під однією назвою потребують і рисунки 1 і 2, які представлені на с. 6 автореферату.

7. У підрозділі 6.2. «Оптимізація видового складу та продуктивності лісів» (с. 185-189 дис.) та у висновках дисертантка пропонує задля оптимізації видового складу збільшення частки хвойних порід» (с. 209 дис.; с. 15 автореф.). Але в останні роки спостерігаємо масове всихання сосни та ялини звичайної на території не тільки України, але й усієї Північної півкулі. На чому ґрунтується авторське переконання у доцільності пропонованого лісооптимізаційного заходу?

8. Подані у кінці розділів 4-6 (с. 137-138, с. 178-179 і с. 205- 206 дис.) висновки мають дещо абстрактний характер. Вони неадекватно відображають теоретичне та практичне значення наукових розробок дисертанта, представлених на сторінках дисертації, необмотивовано звужують їх міждисциплінарний характер.

Наведені зауваження свідчать про їх дискусійний або рекомендаційний частковий характер й не зменшують наукової і практичної цінності отриманих здобувачем результатів. Попри незначні недоліки є всі підстави

вважати, що рецензована дисертаційна робота, підготовлена Валентиною Юрїівною Чабанчук, є вагомим географічним дослідженням, виконаним на достатньому теоретико-методологічному рівні, з урахуванням сучасного стану ландшафтознавства, найважливіших здобутків фундаментальних конструктивно-географічних досліджень, спрямованих на обґрунтування оптимізації трансформованих систем природокористування.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях із врахуванням установлених вимог

За темою дисертації опубліковано 26 наукових праць, з них 9 статей у виданнях, що включені ВАК України до переліку фахових видань, 2 статті у закордонних виданнях (Білорусь та Казахстан), 2 статті в інших виданнях та 13 тез доповідей за матеріалами наукових конференцій. Обсяг і зміст опублікованих праць В.Ю. Чабанчук свідчать, що вони достатньо повноцінно висвітлюють як зміст роботи, так і основні наукові результати, отримані в дисертації.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Автореферат дисертації за структурою та змістом відповідає вимогам, що ставляться МОН України. Це рукопис, опублікований на 20 сторінках. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки дисертаційного дослідження, здійсненого В.Ю. Чабанчук. Автореферат проілюстрований 7 рисунками.

Зміст автореферату ідентичний змісту основних положень дисертації В. Ю.Чабанчук за виключенням деякої відмінності у написанні назви розділу з: «Просторово-часовий аналіз та оцінка масштабів динаміки заліснення Рівненської області» (с. 5 автореф.) на противагу «Просторово-часовий аналіз динаміки заліснення Рівненської області» (с. 86 дис.).

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» та нормативних актів МОН України

Дисертація В. Ю. Чабанчук відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13 і 14 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, які внесені згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.) щодо дисертаційних робіт, які подаються на здобуття наукового ступеня доктора наук, інших нормативних актів МОН України. За результатами вивчення дисертаційної роботи й автореферату В.Ю. Чабанчук можна зробити висновок, що зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

Загальний висновок про відповідність встановленим вимогам

Дисертація Чабанчук Валентини Юріївни «Еколого-географічний аналіз лісових ландшафтів Рівненської області» присвячена актуальній в науковому та прикладному відношеннях темі. Структура й виклад матеріалу дисертації логічні та прийнятні. Робота виконана на українській мові. Таблиці та рисунки узгоджені з текстом дисертації та мають відповідну нумерацію й назви. Основні наукові положення і висновки є обґрунтованими та достовірними. Вони достатньо висвітлені у наукових публікаціях та пройшли апробацію.

Отримані результати свідчать про вирішення вагової наукової проблеми – дослідження лісових ландшафтів Рівненської області з означенням масштабів і тенденцій зміни заліснення території адміністративної області України за понад 100-річний період, а також сучасного стану лісів області. Обґрунтування схеми конструктивно-географічного просторово-часового аналізу лісових ландшафтів з визначенням ландшафтної структури на рівні лісових ландшафтних місцевостей та основних напрямів раціонального використання оптимізації й охорони лісових ландшафтів Рівненської області має суттєве значення для удосконалення науково-прикладних аспектів сучасної конструктивної географії і результативних дій у сфері охорони та управління лісовими ландшафтами на засадах збалансованого розвитку.

Сформульовані та обґрунтовані основні наукові положення і рекомендації дисертації дають можливість визначити місце лісових ландшафтів Рівненської області в екологічно орієнтованому природокористуванні та значною мірою сприятимуть збалансованню стосунків людини і природи в процесі лісокористування.

Дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням актуальної наукової теми, містить наукову новизну, має теоретичне і практичне значення, відповідає «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» та нормативним актам ДАК України, а її автор Чабанчук Валентина Юріївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата географічних наук зі спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

15.03.2019

Доктор географічних наук,
професор кафедри географії
Вінницького державного педагогічного
імені Михайла Коцюбинського

[Handwritten signature]

А. В. Гудзевич

